

ІСТОРИЯ ТА СЬОГОДЕННЯ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНІКА

ВІДДІЛЕННЯ «ПАЛАЦ МИСТЕЦТВ ІМ. ТЕТЯНИ ТА ОМЕЛЯНА АНТОНОВИЧІВ»

Відділ мистецтва: події, факти, особистості

Світлана Романюк

завідувач відділу науково-інформаційної та організаційно-виставкової роботи Відділення «Палац мистецтв ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів» ЛННБУ ім. В. Стефаніка, канд. філол. наук

У статті проаналізовано найважливіші етапи становлення і розвитку колишнього відділу мистецтва, досліджено характерні аспекти виробничої, виставкової та науково-дослідної діяльності.

Ключові слова: бібліотека, відділ, Відділення, збірка, колекція, картина, мистецтво, музичні твори, скульптура, науковець, фахівець, фонди.

The main stages of formation and development of the Library's former Arts Department have been analysed, as well as typical aspects of its work, exhibitions and research activity.

Keywords: library, department, division, collection, work of art, art, musical composition, sculpture, researcher, expert, holdings.

В статье проанализировано важнейшие этапы становления и развития бывшего отдела искусств, исследованы особенности производственной, выставочной и научно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: библиотека, отдел, Отделение, собрание, коллекция, картина, искусство, музыкальные сочинения, скульптура, научный работник, специалист, фонды.

Історія відділу мистецтва Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника тісно пов'язана зі структурними змінами та трансформаціями, що відбувалися під час радянської суспільно-економічного та культурного життя на західноукраїнських землях упродовж 40–60-х років ХХ ст. [35]. Радянська влада зруйнувала історично сформовану систему бібліотечних установ, що в подальшому мало катастрофічні наслідки для збереження рідкісних фондів та унікальних колекцій, окремі з яких її представники трактували як важливий чинник ідеологічного впливу на масову свідомість, а тому підлягали ревізії, вилученню або знищенню. Понад півстоліття цей процес вивчали історики, бібліотекознавці та представники різних гуманітарних наук. Не ставимо за мету здійснити історіографічний аналіз цієї проблеми, бо це тема окремого дослідження, лише констатуємо, що сьогодні, ми, на жаль, не маємо поважних наукових досліджень, які б на вагомій джерельній базі системно розкривали політику радянської влади у культурно-освітній сфері. Опубліковані праці тільки фрагментарно висвітлюють нелегкий шлях становлення і розвитку одного з найважливіших структурних підрозділів нашої бібліотеки [19, с. 379-390; 20, с. 309-313; 51; 58; 59, с.: 20, 68, 74, 138, 147, 160; 60; 62; 132, с. 43; 155], а «Сучасна її історіографія послуговується багатократною констатацією відомих фактів без спроб трактування їх у широких хронологічних межах...» [16, с. 144].

Наприкінці 1939 р. нова влада розпочала активне реформування бібліотечної системи. Для цього було створено спеціальну комісію при Тимчасовому управлінні Львівської області, яку наділено спеціальними повноваженнями у справах обліку пам'яток культури в музеях, бібліотеках і архівах. Вона персонально відповідала за збереження та контроль культурних цінностей, забезпечувала їх охорону [55]. Це була спроба впровадження централізованої схеми управління бібліотечною мережею як в області, так і в місті.

Згідно з постановою Ради народних комісарів УРСР від 2 січня 1940 р. «Про організацію наукових установ у західних областях УРСР» було створено Львівську філію бібліотеки Академії наук УРСР, яка серед інших приватних і ліквідованих радянською

владою бібліотек взяла під опіку Фундацію імені Баворовських (бібліотеку і музей) та Музей імені Любомирських.

Фундація імені Баворовських була заснована 1857 р. знаним у Східній Галичині польським магнатом Віктором Баворовським (1826–1894) [163]. Він був відомим діячем польської культури, письменником і перекладачем, поціновувачем пам'яток давньої культури. Його Фундація (бібліотека і музей) більше нагадувала приватну колекцію, ніж публічну бібліотеку, бо зберігала твори мистецтва, яких вистачило б на художню галерею. Статуї, картини і портрети, антикваріат — все це було розміщено на стінах поміж великими стелажми із книгами. Збірка гравюр і листових ілюстрацій (малюнків) зберігалася у великих теках. Бібліотека фундації (скорочена назва «Баворовіанум») відчинила свої двері для читачів лише в 1900 р. За фондами вона була подібна до бібліотеки Оссолінських, але значно менша за обсягом і нараховувала майже 60 тисяч томів рідкісних видань. Тут зберігалася 1 600 рукописів, найдавніші з яких датувалися XII ст., близько 7 тисяч старовинних книг, з них — 45 інкунабул та 5 тисяч палеотипів [41]. Книжкова колекція складалася з книг класиків західноєвропейської, переважно французької і польської літератур, а також мистецтвознавчих видань. Окрему групу старовинних книг становила підбірка творів із релігійної тематики XVI та XVII ст.

1 лютого 1940 р. комісія Львівської філії бібліотеки Академії наук УРСР, яку очолював директор бібліотеки Я. Зайкін, взяла майно Фундації імені Баворовських на баланс бібліотеки, відзначивши, «що книжки і музейні збірки знаходяться в зразковому порядку і зберігаються з великою дбайливістю» [4]. Тоді Фундація імені Баворовських знаходилася у Львові на вул. Баворовських № 2 (тепер — Бібліотечна, 2).

Музей імені Любомирських заснував 1823 р. [20, с. 309-312; 64] галицький консервативний політик, меценат мистецтва, член галицького станового сейму, князь Г. Любомирський (1777–1850) [164], який підписав угоду з М. Оссолінським про те, що мистецька колекція князя Любомирського приєднується до бібліотеки Оссолінеуму у Львові і стає частиною фондів бібліотеки «навіки-вічні», і носитиме ім'я Любомирських [158, с. 8-9]. Музей імені Любомирських (далі — Музей) у своїх фондах містив цінні колекції картин і гравюр, рисунки митців італійської та голландської

шкіл, а також зберігав колекцію зброї, збірку нумізматичних монет. Музей містився в «Оссолінеумі» на вул. Оссолінських, 2 (тепер — вул. Стефаника, 2), в лівому крилі головного будинку [155, фото 5], а виставковий зал — у «великій кімнаті із шклянню стелею» [136] (тепер — читальний зал № 1).

Згідно з наказом директора бібліотеки Я. Зайкіна № 10 від 21 лютого 1940 р. професора *М. Т. Гембаровича** було призначено завідувачем відділу (не уточнено якого, але напевно мистецтва, бо надалі назви цього структурного підрозділу подаються і як відділ, і як кабінет), а доктора *Т. В. Маньковського*** — заступником завідувача цього підрозділу.

* **Гембарович Мечислав Теофілович** (1893–1984) [19, с. 386-387; 92; 141] — польський і український мистецтвознавець та історик. Народився в м. Ярославі (тепер Польща), народну школу закінчив в Станіславові (тепер Івано-Франківськ), класичну гімназію — у Бучачі. У 1912 р. вступив на філософський (історичний) факультет Львівського університету, 1921 р. одержав звання доктора історичних наук. У 1920–1922 рр. був асистентом кафедри історії Польщі Львівського університету і бібліотекарем Інституту ім. Оссолінських у Львові. Упродовж 1923–1938 рр. викладав історію мистецтва на архітектурному факультеті у Львівському політехнічному інституті. Від 1928 р. — доцент, від 1936 р. — титулований професор історії мистецтва в Університеті. Від 1928 р. був членом Комісії історії мистецтв, від 1938 р. — членом-кореспондентом. 20 липня 1945 р. його обрано дійсним членом Філологічного Відділу ПАН [1]. Завідував відділом мистецтва Львівської бібліотеки АН УРСР (1940–1950), працював науковим співробітником інституту суспільних наук АН УРСР (1951–1955) та Музею етнографії і художнього промислу АН УРСР у Львові (1955–1963). Автор близько 100 наукових праць, монографій з історії різьби і малярства на західноукраїнських землях: «Дослідження історії мистецької культури пізнього ренесансу в Польщі» (Торунь, 1962), «Нариси історії мистецтва XVII ст.» (Торунь, 1966), «Початки історичного малярства в Польщі» (Вроцлав, 1981) та багато ін. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

** **Маньковський Тадеуш (Гадей) Володимирович** (1878–1956) [19, с. 387; 141; 159] — польський мистецтвознавець, народився у Львові. 1904 р. закінчив Львівський університет, у 1898–1902 рр. працював у Закладі ім. Оссолінських у Львові. Від 1939 р. обраний дійсним членом ПАН. Впродовж 1944–1945 рр. був штатним співробітником Львівської

У вже згаданому наказі «співробітникам Музею було запропоновано такі посади: докторам Г. Ф. Блюм і М. І. Хмельовській — тимчасово виконуючим обов'язки старших бібліотекарів, інженерам Ю. С. Гавроту та А. Т. Рибіцькому — бібліотекарів, а З. С. Стангрета і М. А. Вуйцяка було призначено молодшими бібліотекарями» [88]. Згідно з актом від 1 лютого 1940 р. про прийняття майна та експонатів музею Оссолінеум до системи АН УРСР відзначено, що цей «Музей складається з Культурно-історичного відділу, Відділу мистецтва та бібліотеки при музею» [3, с. 1]. Тут зберігалось 77 924 експонатів та предметів, 58 963 з них було записано в 18 інвентарних книгах, 1 879 предметів — у 7 каталогах, а 9 618 предметів було оприбутковано в одній книзі надходжень [3, с. 1]. Окрім того, відомості про 3 464 монети були відображені у власній інвентарній книзі Свежавського (точність запису та наявності не перевірено), різних експонатів, що надійшли під час Другої світової війни, визначених протоколами прийому дарунків від приватних та інших осіб, 4 000 предметів... Водночас у підручній бібліотеці Музею зберігалось 3 732 книги, 8 790 фотографій, 28 267 гравюр, 1 308 картин, 461 скульптурний твір, 13 186 монет та медалей, 724 одиниці зброї [3].

Музей функціонував до 8 травня 1940 р. [155, с. 71], коли, за розпорядженням радянської влади, його експонати були передані «музеям: Картинної Галереї, Історичному і Артистичного промислу» [40]. Польський дослідник М. Матвіюв стверджує: «В Оссолінеумі натомість залишилися збірки малюнків, графіки і фотографій, а також підручна література Музею ім. Любомирських, які стали основою для створення Відділу (Кабінету) мистецтва Львівської Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР...» [155, с. 71]. Після ліквідації Музею було започатковано діяльність кабінету мистецтв у будинку на вул. Оссолінських, 11 (тепер — вул. Стефаника, 11), де у шести кімнатах було облаштовано наукову читальню, зосереджено мистецтвознавчий книжковий фонд та картини [43].

бібліотеки АН УРСР. У 1945 р. виїхав до Кракова, де очолив музей на Вавелі. Написав понад 200 праць з історії мистецтва України та Польщі: «Львівські барочні церкви» (Львів, 1932), «Львівський цех малярів XVI і XVII ст.» (Львів, 1936), «Давній Львів» (Краків, 1973) та ін. Автор першої монографії про художнє життя вірменів Львова «Мистецтво львівських вірменів» (Краків, 1934).

Згідно з наказом № 74 від 13 вересня 1940 р. директора філії бібліотеки АН УРСР Я. Зайкіна кабінет мистецтв був перейменований у відділ мистецтвознавчої літератури, який очолив М. Гембарович [71]. Він мав забезпечити наукові дослідження історії, теорії мистецтва, графіки, різьби та архітектури [105]. На початок 1941 р. у відділі працювали чотири співробітники: М. Гембарович, Т. Маньковський, С. Бобовський, С. *Оссовський** [145].

Від 16 серпня 1940 р. співробітники відділу мистецтвознавчої літератури розпочали упорядкування збірок творів графічного мистецтва з бібліотек Дідушицьких, Павліковських, Баворовських, НТШ, Народного Дому та депозиту Марії Гневошової. Вони також взяли участь в організації виставки, присвяченої пам'яті А. Міцкевича, та виступили на Гутенбергській конференції. У звіті про роботу відділу за 1940 р. відзначено, що надано послуги 170 читачам, які отримали 38 консультацій та опрацювали 299 книжок і 400 гравюр [39].

Згідно з наказом директора бібліотеки Я. Зайкіна № 39 від 30 травня 1940 р. з 1 червня керівником музичного відділу, який почав діяти з липня 1940 р., була призначена доктор *Г. Ф. Блюм*** [72].

Архівні документи свідчать: до відділу підбиралися «книжкові і нотні матеріали... З читальні ніхто не користав, бо її просто ще не було, ще не було музичних інструментів, крім фортеп'яна, скрипки та арфи без струн» [43]. Тому не дивно, що Г. Блюм змушена була організувати науковий осередок дослідників музики, створити фахову бібліотеку, яка була б доступною широкому загалу спеціалістів, укомплектувавши її джерельним матеріалом, зокрема нотами і публікаціями. У плані роботи відділу

* **Оссовський Станіслав Владиславович** (1897 — ?) [98] — народився у польській родині. Від 1940 р. працював в Оссолінеумі на посаді бібліотекаря. Закінчив філософський факультет Варшавського університету за спеціальністю «естетика».

** **Блюм Гелена (Олена) Фридріхівна** (1904 — ?) [94]. Від 1923 р. почала працювати в Оссолінеумі, а в 1932 р. закінчила гуманітарний факультет Львівського університету за спеціальністю «історія мистецтва» (бібліотекар-музикознавець). Автор статей: «Zagadnienie rytmu w sztukach plastycznych» (Lwów, 1935), «O rzeźbie Karola Despiiau: zdwiema podobiznami» (Lwów, 1936), «Nowoczesny drzeworyt polski» (Lwów, 1937).

музики, який склала Г. Блюм, знаходимо запис про те, що в одному із чотирьох залів, виділених під кабінет музики, повинна бути облаштована т. зв. музична кімната, в якій будуть міститися інструменти і яка служила б спеціальним студіям, а «разом з тим задля евентуальних музичних продукцій та відчитів» [106]. Першочерговим завданням працівників відділу було впорядкування збірок, що надійшли з НТШ та інших бібліотек Львова, а також подарованих приватних колекцій, зокрема, збірку оперного співака М. Менцінського [151]. Разом з тим вирішувалася проблема створення нотного каталогу, а також участі у наукових конференціях та виставковій діяльності, про що свідчить доповідь Г. Блюм на тему: «Декорації італійських стародруків, їх елементи та еволюції», яка була виголошена на початку 1940 р. на Гутенбергівській науковій конференції, присвяченій 500-річчю книгодрукування.

Відзначимо, що на початок 1941 р. робота цього структурного підрозділу бібліотеки була налагоджена. Це підтверджено документами, які свідчать, що він користувався чималою популярністю: «рух читачів постійно росте... Є поважні консультації для членів Театру опери й балету, Філармонії, Консерваторії, Радіокомітету. Приходять теж студенти, диригенти з місцевих хорів, народні вчителі. Всім уділяються вичерпні консультації» [100].

У маловідомих архівних документах нам вдалося віднайти дані про співробітників відділу, які працювали від початку його заснування. Окрім керівника Г. Блюм, у штатному розписі були: М. Губер, Т. Жакей та Р. Лукашевич [145]. Згодом усі мистецькі фонди та музичну літературу перевезли в приміщення будинку колишньої бібліотеки Баворовських. Тут, у відділі мистецтва (тепер Відділення «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів»), зберігаються фонди донині. Матеріали річного звіту про виконання плану роботи за 1947 р. свідчать, що у дві кімнати було звезено нотосховище з вул. В. Стефаника, а також усі книжки й ноти з колишньої бібліотеки «Народного Дому» та колишньої бібліотеки оо. Василіан [119].

Згідно з наказом директора бібліотеки № 194 від 18.III.1941 р. на посаду старшого бібліотекаря музичного відділу було призначено Вінцковського-Ярославенка Ярослава Дмитровича [81].

Але склалось так, що під час німецької окупації його примусово вивезли до Чехословаччини. В особовій справі композитора збереглася заява від 20 серпня 1945 р., де він просить дирекцію бібліотеки поновити його на роботі (але вже керівником) музичного відділу, мотивуючи тим, що «має вищу освіту та музичну школу, і є композитором» [38]. Від 1 вересня 1945 р. його було зараховано у штат за договором. Від 18 грудня Я. Вінцовський-Ярославенко написав заяву директорові Бібліотеки академікові В. Щурату: «...прохаю назначити мене керівником цілого муз-відділу, а це тому, що я, як радянський композитор з вищими музичними студіями, (є членом спілки радянських композиторів) і як всебічний знавець музичної літератури, зумію як слід повести цей відділ та піднести уровень музичної культури в широкіх колах громадськості» [37]. І тільки у наказі № 121 від 7.05.1946 р. знаходимо: «перевести т. *Вінцовського** *Ярослава Дмитровича* з посади за договором на штатну посаду завідувача кабінетом музичної літератури від 1.4.1946 р.» [80].

Під час німецької окупації Львівську філію бібліотеки академії наук УРСР було ліквідовано. У серпні 1941 р. німецька окупаційна влада створила систему «*Stadtsbibliothek Lemberg*»,

* **Вінцовський (псевд. Ярославенко) Ярослав Дмитрович** (1880–1958) [11; 12; 34; 45; 51; 53; 66; 67; 69; 70; 90; 93] — відомий український композитор, хоровий диригент і видавець музичної літератури, творець українських маршів, один із засновників спортивного товариства «Сокіл». Народився у Львові в сім'ї відомого українського письменника, професора гімназії Дмитра Вінцовського. «Маючи 7 років, я почав ходити до шкіл у Львові, закінчивши класичну гімназію та політехнічний інститут, осягнувши диплом інженера шляхів. Під час наук у тих школах, я почав в 10-му році учитися грати на фортепіані та студіювати теоретичні музичні предмети, аж вкінці «поглитив» композиторське знання у професора-композитора Яна Галля у Львові» [2]. У 1903 р. Він створив власну музично-видавничу фірму під назвою «Українська Накладня», яка переросла у музичне видавництво «Горбан» у Львові. Тут було видано 200 творів українських композиторів. Він написав оперету «Баб'ячий бунт» (1921) та оперу «Відьма» (1922), твори для духового оркестру, з них — 14 маршів, романси, здійснював обробки народних та стрілецьких пісень. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

куди увійшли колишні бібліотеки Оссолінеуму і Баворовських. Упродовж 1941–1944 рр. керівництво Бібліотекою Оссолінеуму здійснював М. Гембарович, а «Бібліотекою Баворовських, перетвореної за радянської влади на Відділ мистецтва (складалась з решток збірок Музею ім. князів Любомирських, Бібліотеки Ординації графів Дідушицьких і Бібліотеки фундації графа В. Баворовського) у 1941–1944 рр. керував його приятель мистецтвознавець др. Т. Маньковський» [19, с. 387].

В архіві Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника не збереглися документи про функціонування та особовий персонал відділу у роки німецької окупації. Відомо, що мистецькі фонди відділу під час окупації зазнали численних втрат, зокрема, було вивезено 2 396 найцінніших творів графіки, з них — 25 рисунків відомого німецького художника А. Дюрера. Проблема повернення творів законному власникові не розв'язана до сьогодні, хоча неодноразово широко обговорювалася у пресі в минулому столітті [18; 44; 52; 61].

Після війни бібліотека відновила статус академічної інституції, а її унікальні фонди були відомі не тільки серед академічних установ у Львові, а й загалом в Україні. З приходом до бібліотеки нових фахівців розпочалася й хвиля ідеологічних переслідувань та репресій.

Згідно з наказом директора, академіка В. Щурата № 5 від 5 січня 1948 р. для забезпечення фахової роботи М. Гембаровича зобов'язали відповідати і за планування діяльності відділу рукописів, кабінету мистецтва та кабінету музичної літератури [78]. Наказ № 47 від 12 квітня 1948 р. свідчить, що за систематичне порушення трудової дисципліни завідувача Кабінету музичної літератури Я. Д. Вінцковського-Ярославенка було звільнено з посади 14 квітня 1948 р. [74], а тимчасове виконання обов'язків завідувача було покладено на бібліотекаря кабінету Л. Г. Розенберг. Згідно з наказом директора № 84 від 1 червня 1948 р. М. Т. Гембарович був призначений керівником кабінету музичної літератури [75]. На підставі «Резолюції уповноваженого Президії Львівських Установ АН УРСР» на посаду завідувача кабінету музичної літератури з 10 грудня 1948 р. було зараховано

*Зою Павлівну Сакк**. Наказ виконувача обов'язків директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 306 від 11.12.48 р. підтвердив це призначення [73].

Зміни керівників кабінету мистецтва відбувалися постійно. На дуже короткий термін було призначено Зенона Курчабу — магістра права, випускника Львівського університету. На жаль, його особова справа в архіві бібліотеки не збереглася. Після нього, згідно з наказом заступника директора П. Гнипа (№ 69 від 11.05.1948 р.) з 15 травня 1948 р. кабінетом мистецтва завідувала *З. Ващекіна*** [89].

Ідеологічний тиск пронизував усі форми діяльності бібліотеки. Постійними стали структурні і кадрові зміни у підрозділах. Зокрема, наказом № 94 від 25.V.1949 р. і на підставі ухвали Президії АН УРСР від 25.II.1949 р. (протокол № 8) було наказано «об'єднати кабінет музикальної літератури з відділом мистецтв» [85]. З того часу було створено один структурний підрозділ — кабінет мистецтва. Згідно з наказом директора бібліотеки А. Одухи № 109 від 21 червня 1949 р. М. Т. Гембаровича було звільнено з посад завідувача відділами рукописів і мистецтва, а також кабінету музичної літератури та призначено «на посаду завідувача кабінетом мистецтва» [77].

Згідно з постановою Президії АН УРСР про скорочення штатів у всіх установах АН УРСР та наказу Уповноваженого президії Академії наук УРСР члена-кореспондента Й. Штокала (від 18.01.1950 р., № 15) у львівських установах АН УРСР з 19.01.1950 р. було звільнено понад 10 співробітників, зокрема, й завідувача кабінету мистецтва

* **Сакк Зоя Павлівна** (1912 — ?) [57] — росіянка, член ВКП (б), народилася у с. Б. Буньково Ногінського р-ну Московської обл. 1927 р. закінчила семирічку в м. Ногінську, того ж року вступила до педагогічного технікуму, який закінчила 1930 р., а 1937 р. отримала диплом Харківського інституту народної освіти. 1944 р. переїхала до Києва, працювала завідувачем юридичної бібліотеки при Президії Верховної Ради УРСР, а 1948 р. розпочала роботу у Львівській бібліотеці АН УРСР.

** **Ващекіна Зінаїда Георгіївна** (1911 — ?) [56] — народилася в м. Гродно (Білорусія). 1932 р. закінчила планово-економічний факультет Київського інституту споживчої кооперації, від 1947 р. працювала на посадах завідувача кабінету мистецтва та вченого секретаря Львівської наукової бібліотеки АН УРСР.

М. Т. Гембаровича [83]. Тільки після розгляду на бюро Львівського обкому партії питання про неправильне звільнення працівників львівських закладів Академії наук УРСР, згідно з наказом директора бібліотеки А. Одухи (№ 51 від 25.ІІ.1950 р.) М. Т. Гембаровича тимчасово, до оформлення пенсії, було поновлено на « посаді зав[ідувача] кабінетом мистецтва Львівської бібліотеки АН УРСР » [82].

В архівних документах по-різному називали структурний підрозділ, який ми досліджуємо, — то відділ, то кабінет мистецтва. І тільки за наказом директора бібліотеки № 70 від 16 березня 1950 р. відділ мистецтва було офіційно перейменовано у кабінет мистецтва, а тимчасово очолювати його було призначено *І. Т. Карпова** [84].

16 листопада 1950 р. згідно з наказом директора бібліотеки № 248 старшого бібліотекаря відділу комплектування *Я. Янчака***

* **Карпов Іван Тимофійович** (1914 – ?) [95] — народився в с. Панчеве Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл. у родині селянина-бідняка. Семирічку закінчив у рідному селі. Впродовж 1930–1933 рр. навчався в педагогічному технікумі, одночасно працюючи викладачем мови і літератури. 1936 р. вступив до Харківського державного університету ім. М. Горького на відділення філологічного факультету за спеціальністю «українська мова і література». Член ВКП(б) з липня 1944 р.

** **Янчак Ярослав Васильович** (1906–1980) [10] — громадський і культурний діяч, народився у м. Львові в сім'ї вчителів. 1908 р. родина переїхала до Петербурга, згодом до Москви. 1915 р., побоюючись переслідувань австрійської влади, родина повертається до Києва, згодом — до м. Городка біля Львова. 1930 р. закінчив класичну гімназію в Городку і вступив до Львівського університету на математично-природничий факультет. Через три роки перевівся на гуманітарний факультет. Під час навчання проявилася любов до книжки: безоплатно працював у бібліотеках Наукового товариства «Галицько-Руська Матиця», Народного Дому, Наукового товариства ім. Шевченка та ін. Впродовж 1935–1939 рр. Я. Янчак працював в університетській бібліотеці. У 1939–1940 рр. — завідувач столу довідок Львівського державного архіву, а у 1940–1941 рр. очолював бібліотеку цієї установи. Під час німецької окупації працював у різних бібліотечних установах, зокрема й в Оссолінеумі. 1944 р. був призначений завідувачем відділу комплектування Львівської наукової бібліотеки АН України, а впродовж 1950–1973 рр. завідував відділом мистецтва ЛНБ ім. В. Стефаника. Нагороджений почесними грамотами Президії АН України, Міністерства культури УРСР, дирекції бібліотеки. У лютому 1980 р. звільнився через хворобу, цього ж року помер. Похований на Янівському цвинтарі у Львові.

було переведено на посаду тимчасового виконувача обов'язків завідувача кабінету мистецтва [76]. На цій посаді він працював більше 20 років.

У штатному розписі кабінету мистецтва від 1945 р. до 1965 р. зафіксовано, що тут працювало три працівники [149], а в кабінеті музики від 1946 р. до 1949 р. — два працівники [150]. Після злиття двох кабінетів у червні 1949 р. в штатному розписі вже відображено тільки один підрозділ. На основі листа Заступника міністра культури Української РСР від 27 липня 1965 р. за № 15-1592-1041 кабінет мистецтва було перейменовано у відділ мистецтва [86].

1 жовтня 1973 р. відділ мистецтва очолив *Степан Павлович Костюк** [14], який пропрацював на цій посаді понад 30 років.

Упродовж 1970–1984 рр. у відділі мистецтва працювало від чотирьох до шести співробітників [147]. Від 1985 р. до 1989 р. у ньому функціонували два сектори: сектор наукового опрацювання та збереження фондів (спецвиди) та обслуговування читачів [146]. 5 серпня 1989 р. Рада Міністрів СРСР згідно з рішенням № 1364 надала Львівській бібліотеці АН України статус науково-дослідного інституту. Структурні зміни черговий раз торкнулися й відділу мистецтва (наказ директора бібліотеки М. Лізанця № 34 від 28 грудня 1989 р.) [79]. 1990 р. у відділі було створено наукову

* **Костюк Степан Павлович** (1927 р. н.) [133] — народився у с. Сушно Радеківського р-ну Львівської обл. у сім'ї селянина-середняка. Там же здобув початкову шестирічну освіту. Впродовж 1944–1947 рр. навчався на бібліотечному факультеті Львівського технікуму культосвітніх працівників. Після закінчення працював бібліотекарем у Львівській обласній бібліотеці для дорослих. У 1953–1959 рр. навчався на історичному факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка. Під час навчання працював у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника. Тут він пройшов усі щаблі кар'єрного росту: секретаря-машиніста, бібліотекаря, старшого і головного бібліотекаря, завідувача відділу.

Від 1996 р. є дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка; за плідну працю на мистецтвознавчій ниві відзначений державними нагородами. Автор бібліографічних мистецьких покажчиків та каталогів: «Олександр Мишуга» (Львів, 1964), «Іван Іванович Труш» (Львів, 1969), «Василь Касіян» (Львів, 1976), «Назустріч» (Львів, 1999), «Олекса Новаківський» (Львів, 2001), «Микола Голубець» (Львів, 2005) та ін.

групу і сектор формування фондів та обслуговування читачів. Така структура відділу (вісім штатних співробітників) зберігалася до 2006 р. [148].

За роки функціонування відділу мистецтва фонди постійно зростали, а отже, виникали проблеми належного їх зберігання. Будинок, який є пам'яткою архітектури XVII ст., уже потребував капітального ремонту. У 2004 р., завдячуючи знаним українцям, громадським діячам, меценатам із США подружжю *Тетяні** та *Омелянкові** Антоновичам* [8; 9], було здійснено реставрацію основного

* **Антонович (Терлецька) Тетяна Михайлівна** (1915–2001) [33; 97; 102] — народилася у Львові. Медичні студії розпочала в університеті Монпельє у Франції, а продовжила у Віденському університеті. Впродовж 1941–1944 рр. працювала у Львові в університетській клініці та міському шпиталі. 1944 р. виїхала до Відня, а відтак до Мюнхена, де була лікарем у Міжнародній організації біженців. 1949 р. емігрувала до США, працювала у медичному центрі Джорджтаунського університету у Вашингтоні: інструктором, доцентом, а з 1974 р. — професором. 1968 р. очолила відділ нефропатології в Інституті патології Американських Збройних Сил. Доктор медицини Віденського університету, професор університету Дж. Вашингтона та Військового університету медичних наук у Вашингтоні, дійсний член УВАН та співзасновник добродійної Фундації Тетяни та Омеяна Антоновичів. Основні наукові дослідження Т. Антонович присвячені ураженням кров'яних судин нирок та змінам, що відбуваються у нирках при захворюванні на СНІД. Усе своє подвижницьке життя Т. Антонович присвятила служінню людям і Україні. Нагороджена золотою медаллю Джорджтаунського університету.

** **Антонович Омелян Миколович** (1914–2008) [33; 50; 135; 139] — народився в м. Долині (Івано-Франківська обл.). Тут закінчив початкову школу і два роки гімназії. 1926 р. успішно склав вступні іспити та був зарахований учнем третього класу (Української) Академічної гімназії у Львові. У цьому місті він змужнів, здобув освіту, сформувався як особистість, долучився до визвольних змагань. У молодому віці був призначений у керівні структури Перемишльського крайового проводу ОУН. За активний захист українства від польської влади у 1933 р. був засуджений на 6 років ув'язнення. Після звільнення за амністією студював право та економічні науки у Львові, Познані, Берліні та Празі. У роки війни був двічі заарештований гестапо, опісля працював у міжнародній організації біженців. Серед

будинку та добудовано частину нового приміщення (зараз там функціонують просторий читальний зал, фондосховище на 60 тисяч одиниць збереження, службові кімнати для співробітників).

28 лютого 2007 р. згідно з наказом № 16 директора бібліотеки М. Романюка для забезпечення та вирішення невідкладних завдань впорядкування фонду, зокрема відокремлення від книжково-журнальної частини образотворчих, нотографічних, аудіо- та відео-документів, а також наукової організації, розкриття та створення сучасного науково-довідкового апарату на фонд, для здійснення фундаментальних досліджень колекцій, зібрань, особистих і особливо цінних документів, відділ мистецтва було реформовано у Відділення «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів»; затверджено його структуру: відділ наукового дослідження творів образотворчого і музичного мистецтва з двома секторами та відділ науково-інформаційної та організаційно-виставкової роботи [87]. Сьогодні у штатному розписі Відділення «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів» затверджено 18 співробітників. Очолює Відділення кандидат мистецтвознавства Л. Купчинська, а керівниками наукових відділів є кандидат мистецтвознавства О. Осадця та кандидат філологічних наук С. Романюк.

Проблеми функціонування цього структурного підрозділу бібліотеки: організація виробничої діяльності, підготовка фахових

чільних діячів центрального проводу ОУН особисто виконував доручення С. Бандери, співпрацював з М. Лебедем та Р. Шухевичем. У 1949 р. О. Антонович з дружиною емігрував до США. Тут працював на різних ділянках. Був обраний головою Об'єднання українців Вашингтона, сприяв розбудові організованого життя української громади. Від 1960 р. — відомий жертводавець. У 1980 р. разом з дружиною заснував в США добродійний Фонд Антоновичів, який функціонує досі. У 1991 р., після проголошення незалежності України, повернувся в Україну, де на кошти Фондації Антоновичів збудовані пам'ятник «Борцям за незалежність України» та музей «Бойківщина» в м. Долині, а також капітально відреставровано Бібліотеку Тетяни та Омеляна Антоновичів Національного університету «Києво-Могилянська академія». Переможець національного конкурсу «Благодійник року» (2007). Указом Президента України № 33 від 22 січня 2008 р. О. Антонович нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня. Почесний громадянин міст Львова і Долини.

кадрів, брак виробничих площ — упродовж багатьох років постійно розглядалися на виробничих нарадах, відтворювалися в річних планах та звітах, обговорювалися на загальних зборах бібліотеки. Так, у протоколі виробничої наради філіалу бібліотеки за 1944 р. відзначено, що головною хобою роботи музичного відділу є відсутність його керівника [111], який би системно забезпечував діяльність цього структурного підрозділу. У 1947 р. директор філіалу бібліотеки академік В. Г. Щурат у доповідній записці Голові комісії з обстеження діяльності Львівських установ Академії Наук УРСР М. С. Мейтіню просить допомоги у ремонті «даху будинку [на вул. Баворовських, 2], читального залу та балкона від сторони саду» [32]. Так як нічого цього зроблено не було, то проблема ремонтно-реставраційних робіт залишалася не вирішеною до листопада 2007 р.

Щорічно обговорювалися і затверджувалися плани роботи та звіти про їх виконання, під час яких розглядалися питання кадрової політики та фаховий рівень працівників [107], зверталася увага на недоліки в роботі, зокрема, підкреслювалося, що відділ працює за заниженим планом, бо його у 1949 р. було виконано на 30,6 % при оплаті праці чотирьох співробітників. У звіті акцентувалося на тому, що не проводилася цілеспрямована пропаганда радянського та прогресивного класичного мистецтва, а натомість популяризувалося «буржуазне реакційне мистецтво» [5]. Ці питання систематично обговорювалися на багатьох виробничих нарадах і зборах колективу.

В акті обстеження роботи бібліотеки за 1952 р. відзначалося, що у відділі мистецтва не підготовлено упорядкованих каталогів на старі фонди, робота ж над систематичним каталогом перервалася у зв'язку з майбутньою реорганізацією цього підрозділу. (Попередньо був задум у майбутньому створити Інститут мистецтва. Консультаційну допомогу з цього питання мав надавати відділ мистецтва Інституту суспільних наук. Перші кроки в цьому напрямі були зроблені згідно з наказом директора бібліотеки (№ 213 від 1 вересня 1952 р.), що передбачав перевести з 1 вересня цього року трьох працівників відділу мистецтва до Інституту суспільних наук у штат мистецтвознавчого відділу до одержання нового штатного розпису). У згаданому акті

відзначалося також, що живопис, скульптура, інструменти та «художня мебел», ще не заінвентаризовані, що є недопустимим фактом. Ці матеріали науково не описані, а стан збереження картин є незадовільний» [6, арк. 29]. Для вирішення цих проблем передбачалося «...створити одну центральну бібліотеку мистецтва з великих фондів Музею [ім. Любомирських] і кабінету [мистецтва], об'єднавши їх в одну бібліотеку під фаховим керівництвом та забезпечивши консультативною допомогою відділу мистецтва Інституту суспільних наук..., що мало створити базис для майбутнього Інституту Мистецтва» [6, арк. 31]. Однак цього не було зроблено, оскільки всі розуміли, що організація праці у відділі не була розрахована на те, щоб займатися науковим розкриттям фондів [116].

У виступах на виробничих нарадах неодноразово серйозну увагу було приділено збереженню художніх цінностей та мистецтвознавчої літератури [110], що видавалися у читальні зали. Для поліпшення ситуації було розроблено й ухвалено раціональний план розміщення фондів відділу мистецтва та їх збереження [109]. Очевидно, що за браком достатнього фінансування проблеми збереження фондів та покращання умов праці так суттєво і не змінилися, бо через півтора десятка років це питання перед дирекцію знову порушив уже новий завідувач підрозділу С. Костюк, який констатував: «У відділі мистецтва несприятливі умови праці і поліпшення не видно (працівники працюють в неоплених сховищах, приміщення завантажені, розставляти книги нікуди). Складно з опаленням в грубках — це небезпечно, адже скрізь книги... Фонди у відділі мистецтва дуже цінні і питання їх збереження потребує вирішення. Потрібно ставити питання про наші проблеми і перед Радою Міністрів республіки» [113].

Під час обговорення питань організації каталогу нотних видань було вирішено: в описі нот українською мовою застосовувати умовний заголовок, збірки музичних творів окремих композиторів відображати в каталозі нотних видань, а в каталозі книг — давати відсилку [109]. Було також ухвалено, що всі ноти, в «змісті яких є елементи культу особи, та ноти-дублети передавати до сектора концентрації (колишнього спецфонду — С. Р.), а найцінніші нотні видання варто в найближчому часі опрацювати» [108].

На засіданнях Вченої ради бібліотеки було розглянуто «Положення про систему каталогів Львівської бібліотеки АН УРСР», у якому для каталогів відділу мистецтва затвердили формулювання: «Каталог графіки різних колекцій» і «Каталог нот різних колекцій» [115]. Важливою складовою роботи працівників відділу була, зокрема, участь у наукових семінарах, що мали на меті допомагати мистецтвознавчими матеріалами науковим співробітникам [114]. Відзначимо, що необхідною складовою оптимізації фахової діяльності співробітників відділу мистецтва були щорічні аналізи обсягів та якості виконаних робіт, а також «Положення про відділ мистецтва», що передбачало організацію науково-бібліографічних досліджень, умови зберігання та користування фондами [47; 103; 104; 118; 120; 121; 123; 125; 126; 127; 128; 129; 130; 131], у яких збережено книги з мистецтвознавства і музики, ноти, графіку, в тому числі гравюри, що мають велику мистецьку цінність. Зокрема, це гравюри відомих художників-граверів А. Дюрера, Д. Ходовецького, І. Зярнко-Орловського. У цих фондах зберігаються оригінали відомих польських художників-реалістів Ю. Коссака та Я. Матейка.

Увагу читачів привертають друковані видання опер «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1913) та «Енеїда» (1915) видатного українського композитора М. Лисенка, а також рукописи українського композитора П. Бажанського з операми «Олеся» (1878), «Довбуш — чорногорський ватажок» (1892), «Болюча трагедія» (1914) та ін. Зберігаються тут перші видання музичних творів визначних російських і українських композиторів, а також класиків західноєвропейської музики.

Фонди відділу здебільшого поповнюються через відділ комплектування, лише в окремих випадках — подарунками приватних осіб. Станом на 1 січня 2010 р. у відділі нараховується 385 283 одиниць збереження, з них — 77 442 книги, 63 725 журналів, 42 160 нот, 14 344 листівки, 3 025 репродукцій, 3 395 плакатів, 86 000 фотографій, 90 400 гравюр та 4 792 одиниці книжково-нотних колекцій [48].

Упродовж багатьох років відділ мистецтва обслуговував читачів, а також забезпечував організацію та збереження фондів, здійснював інформаційно-довідкову, наукову та виставкову

діяльність. Унікальними колекціями і збірками постійно користувалися мистецтвознавці, історики, архітектори, реставратори, художники, музейні працівники, працівники ЗМІ, музикознавці, композитори, театрознавці й інші фахівці культури та науки. Треба зауважити, що протягом усіх років фондами користувалися як українські, так і закордонні науковці [21; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30; 31; 42; 122].

Зокрема, історію архітектури в Україні досліджували кандидати архітектури Г. Логвин, доцент Київського художнього інституту Л. Міляєва, кандидати мистецтвознавства Ю. Нельговський та І. Ігнатків. Неодноразово відділ відвідували працівник Інституту літератури і мовознавства АН УРСР, доктор філологічних наук Ф. Погребенник; доктор мистецтвознавства Д. Степовик; викладач музики Київської консерваторії ім. П. І. Чайковського Л. Корній; співробітники Інституту мистецтва, фольклору та етнографії ім. М. Рильського АН УРСР Т. Булат, М. Загайкевич та Н. Семененко; кандидати мистецтвознавства київських вищих навчальних закладів та наукових установ В. Курманова, Р. Пилипчук, В. Рубан, А. Терещенко, О. Федорук; мистецтвознавці з Києва І. Давидова та В. Курмакова; доцент Миколаївського педагогічного інституту Е. Федотов; декан архітектурного факультету Львівського політехнічного інституту І. Середюк, доцент Харківського інженерно-будівельного інституту С. Петров та багато ін.

Фондами відділу користувалося багато вчених Львова, зокрема: академік І. Крип'якевич; заслужений діяч мистецтва УРСР, лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка письменник Р. Іванчук; лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, професор Д. Крвавич; академік НАН України Я. Ісаєвич; доктори наук Ю. Гошко, П. Жолтовський, Р. Кирчів, Г. Островський; доктори та кандидати мистецтвознавства В. Овсійчук, Х. Саноцька, Ф. Петрякова, О. Голубець та багато ін.

Бажаними відвідувачами відділу були також художники і скульптори Львова: С. Батіг, І. Крислач, А. Майко, Е. Мисько, С. Стещенко, Б. Сорока; композитори М. Колесса, І. Майчик, М. Скорик. Відвідував відділ мистецтва артист Ансамблю танцю УРСР ім. П. Вірського О. Пономарьов. Регулярно працювали у відділі

викладачі, аспіранти і студенти інституту декоративно-прикладного мистецтва, консерваторії, художнього училища та інших навчальних закладів міста.

Окрім того, фонди відділу мистецтва досліджували наукові працівники А. Раунайтіс із Вільнюської науково-реставраційної майстерні АН Литовської РСР, який цікавився архітектурними пам'ятками місцевостей Ліда, Тракай, Гродно; науковий працівник Інституту історії АН Литовської РСР С. Якушейтіс вивчав колекцію нумізматики, а завідувач відділу рідкісної книги Бібліотеки АН Литовської РСР Н. Лешкович — мистецтвознавчі стародруки. Опрацьовували наші фонди дослідники Інституту мистецтва Білоруської РСР Б. Смольський і науковий працівник Інституту літератури ім. Янки Купала АН БРСР Й. Янушкович та науковий співробітник Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР М. Молевська; кандидат мистецтвознавства, доцент І. Несельчук із Ленінграда вивчала німецьку гравюру XV–XVII ст., зокрема роботи А. Дюрера. З фондами працювали наукові співробітники: Ермітажу Б. Асвариш, Російського музею М. Алексеева (Ленінград), Ульяновського художнього музею В. Цодикович, редактор видавництва «Искусство» Н. Князев (Москва) і спеціальний кореспондент журналу «Дружба народів» Т. Магашвілі (Москва).

Активно працювали у відділі мистецтва доктор мистецтвознавства Польської АН М. Восяк, науковий працівник «Оссолінеума» (Вроцлав) В. Соколова, працівники Інституту мистецтв у Варшаві, доктори музикознавства Є. Моравський та М. Качмаркевич, академік Болгарської АН А. Стойков, професори Іллінойського університету Д. Штогрин та Т. Кауфман (США); асистент професора, етномузиколог Гарвардського університету В.-Г. Нолл (США), а також науковці з Австрії, Канади, Аргентини, Франції, Литви, Латвії та інших країн.

Співробітники відділу надавали посильну допомогу різним організаціям і установам Львова та всієї України. Зокрема, Львівська обласна науково-реставраційна майстерня користувалася планами реставраційних робіт, що в минулому велися на території Західної України. Львівські художники Н. Д. і Л. Д. Приходьки, використавши наші фонди, створили інтер'єр у залах заводу

біофізичних приладів. Окрім того, до відділу постійно зверталися співробітники Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Інституту народознавства НАН України (Львів), Львівської галереї мистецтв, Львівської державної музичної академії імені М. В. Лисенка; Львівської духовної семінарії Святого Духа (Львів); а також представники видавництв «Центр Європи» (Львів), отців Василіан «Місіонер» (Львів); журналісти газети «Український шлях» (Львів) та Національної радіокомпанії України (Київ); Національного художнього музею (Київ), Української студії хронікально-документальних фільмів (Київ), Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (Київ), Харківського художньо-промислового інституту, Харківського державного інституту мистецтва ім. І. П. Котляревського, Люблінського католицького університету (Польща), Педагогічної академії в Кракові (Польща), Інституту мистецтва ПАН (Варшава), кінокомпанії «Wellspring Films Ltd» (Торонто, Канада) та багато українських і зарубіжних ЗМІ.

Консультативну всебічну допомогу в оформленні декорацій, костюмів та меблів надавали працівники відділу львівським театрам: драматичному театру ім. М. Заньковецької, Львівському театру опери і балету, Львівському театру ляльок та художнім самодіяльним колективам області.

Фонди відділу мистецтва були вагомою джерельною базою для підготовки і захисту докторських дисертацій П. Жолтовського «Украинская живопись XVII–XVIII столетия» (Москва, 1979), О. Федорука «Польський живопис 1945–1965 рр.: розвиток реалістичних традицій і авангарду» (Київ, 1996), В. Александровича «Західноукраїнські малярі XVI століття. Шляхи розвитку професійного середовища» (Львів, 2001), а також кандидатських дисертацій В. Стасенка «Дереворізи кирилических книг Галичини XVII ст. та відображення в них образів Христа і Богородиці» (Львів, 2001), О. Осадці «Українська нотовидавнича справа у Галичині, Буковині, на Закарпатті та на еміграції XIX — першої половини XX століть» (Львів, 2005), С. Король «Малярство і графіка Галичини періоду романтизму: жанрова структура і художньо-стильові особливості» (Львів, 2008) та багатьох інших науковців.

Багатогранною була виставкова діяльність відділу мистецтва. Тут постійно діяла змінна виставка нових надходжень, регулярно проводились тематичні книжкові огляди, які відображали життя і творчість відомих художників, письменників, священнослужителів, діячів культури. За час функціонування цього структурного підрозділу бібліотеки було підготовлено понад тисячу тематичних книжкових та мистецьких виставок, серед яких: «Радянський спосіб життя у творах художників народів СРСР» (1976), «Віктор Гюго — 175 років від народження» (1977), яка відображала життя і творчість французького письменника XIX ст.; «125 років від дня народження Миколи Гоголя» (1977); «Зображення українських письменників у колекції фотографій відділу мистецтва» (1987) (експонувалися 192 фотографії українських письменників XIX–XX ст.); «Архітектурні пам'ятки України у літографіях львівських майстерень» (1988) (експонувалися літографії українських і польських художників XIX ст. із зображенням пам'яток архітектури Галичини); «Тарас Шевченко у творчості українських художників-графіків» (1991) (були представлені графічні твори українських художників, які відображають життя і діяльність Тараса Шевченка або були ілюстраціями до його літературних творів); «Володимир Січинський (1894–1962) — мистецтвознавець, архітектор і графік» (1992) (експонувалися книжки – наукові праці В.Січинського та видання, до яких він виконав графічне оформлення); виставка до 185-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича (1996) (експонувалися графічні твори українських і польських художників XIX–XX ст., що відображають життя і творчість Маркіяна Шашкевича); книжково-ілюстративні виставки: «Петро Могила (1597–1647) у графіці відділу мистецтва» (1997), «Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. в образотворчому мистецтві» (1998), «Весна народів 1848 р. у Галичині в образотворчих матеріалах. До 150-річчя» (1998) (експонувалися графічні твори українських, німецьких, польських, чеських художників XIX ст., які працювали в межах тогочасної Австрійської імперії). На виставках: «До 100-річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького» (2001) читачі побачили графічні твори українських художників, а також фотографії, які зафіксували його життя і пастирську діяльність, «До 110-річчя відомого мистецтвознавця,

письменника і редактора Миколи Голубця» (2001) експонувалися книжки і журнали, які висвітлюють науковий і творчий доробок М. Голубця.

Через відсутність власних експозиційних залів виставки творів мистецтва організовувалися спільно з іншими інституціями Львова, де були відповідні умови зберігання і належна охорона. Спільно з Львівським музеєм українського мистецтва (тут і далі подається тогочасна назва установ) було проведено такі виставки: «Художник і книга» (1974, дереворитна дошка кінця XVII ст.); творів Остапа Білявського (1985, графічні твори українського художника другої половини XVIII ст.), який жив і працював у Львові; графічних творів львівського художника першої половини XIX ст. Юрія Глоговського (1985) та спільної виставки Луки Долинського і Юрія Глоговського (1985, твори художників другої половини XVIII — першої половини XIX ст.), які працювали у Львові.

Відвідувачі схвально зустріли персональну виставку репродукцій творів відомої української художниці XX ст. Галини Захарясевиц (1986, батік); виставку творів українського живописця і графіка Лева Геца (1996). Виставка «Учні школи Олекси Новаківського», присвячена 75-літтю заснування школи (1997, графічні твори учнів школи Олекси Новаківського).

Плідною була співпраця відділу із Львівською картинною галереєю, що дозволило організувати спільні виставки «Радянський політичний плакат» (1977), «Юліуш Коссак. 160 років з дня народження» (1984, графічні твори польського художника XIX ст.), «Львівська сецесія» (1986, твори польських художників початку XX ст., які працювали у Львові), «Музика і книга» (1987, книжки, нотні видання, рукописи нот українських композиторів XIX–XX ст.), «Вірмени у Львові» (1991, графічні твори українських і польських художників XIX ст., які відображають культуру вірмен), «Японська гравюра кінця XVIII — початку XX століття» (1997) та ін.

Спільно із Львівським історичним музеєм проведено виставку «Життя українців у діаспорі» (1998); з Музично-меморіальним музеєм Соломії Крушельницької у Львові — «Музичні твори на тексти і сюжети Івана Франка» (2006, видання творів українських композиторів XIX–XX ст. на тексти і сюжети Івана Франка);

із Львівським літературно-меморіальним музеєм Івана Франка — виставку, присвячену Іванові Франкові (1995, фотографії та афіші, які відтворюють життя і творчість Івана Франка). Відділ мистецтва також співпрацював із Центральним державним історичним архівом УРСР у Львові, Музеєм ім. Івана Федорова (відділення Львівської картинної галереї), Музеєм фотомистецтва (відділення Львівського музею українського мистецтва), Львівським окружним будинком офіцерів Радянської Армії та багатьма іншими установами [13].

Із найцікавіших виставок варто відзначити ті, які завдяки своїй новизні та оригінальності експонованих фондів мали відгуки у пресі [7; 15; 17; 36; 46; 49; 54; 63; 65; 68; 91; 98; 99; 117; 134; 137; 138; 140; 142; 143; 144], на радіо і телебаченні. Зокрема, на виставці, присвяченій 200-річчю від дня народження Л. ван Бетховена, було виявлено невідому сонату, яка на той час не була перевидана і не ввійшла до списку творів композитора. Про унікальну знахідку було повідомлено «Агентство Печати Новості», яке оприлюднило сенсацію. Відкриттям зацікавились музикознавці зі Львова та Москви. На виставці, присвяченій 160-річчю від дня народження Ф. Ліста, експонувалися невідомі портрети маестро з натури у виконанні львівського художника Юлія Коссака [124].

Рисунки, гуаші, акварелі з фондів відділу мистецтва експонувалися на виставках як у Львові, так і за кордоном. Національний музей у Гданську (Польща) проводив «Виставку творів Данієля Ходовецького», для якої з відділу мистецтва було випозичено 89 графічних творів німецького художника другої половини XVIII ст. Державний музей образотворчого мистецтва ім. О. Пушкіна (Росія) зорганізував виставку «Венеціанський і австрійський рисунок XVIII ст. із збірок Львова», де було представлено 49 живописних і графічних творів австрійських художників XVIII ст.

У 1990 р. 52 твори художників австрійського бароко XVII–XVIII ст. Б. і М. Альтомонте, Й. Вінтерхальтера, Ф.-А. Маульберча, П. Трогера експонувалися в Музеї бароко у Зальцбурзі (Австрія) на виставці «Живописні ескізи та рисунки художників

австрійського бароко зі збірок Львова» [30]. Каталог цієї виставки було видано в Австрії [156]. Зарубіжні мистецтвознавці схвально відгукнулися про цю виставку, було опубліковано цикл статей в австрійській і німецькій пресі [101; 152; 153; 154; 157; 161; 162].

Після завершення капітального ремонту будинку (2004–2007) у Відділенні «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів» (далі Відділення), функціонують чотири виставкових зали, в яких уже відбулося 10 тематичних виставок: глядачі побачили 120 творів колекції Іванни та Мар'яна Коців (2007), подарованих Відділенню; виставку, присвячену пам'яті В. Вуйцика (2007), на якій було експоновано твори образотворчого мистецтва з фондів інших інституцій Львова; творів Євгена і Лесі Безнісків (2007), експоновано 105 творів з їхньої колекції; творів О. Лишеги (2007), залучено 105 його творів та виставку до «90 років від дня створення ЗУНР–ЗОУНР» (2007); виставка портретів Богдана Хмельницького (2007), «Дещо про сакральне» (2008), «Ярослава Король: живопис» (2009), «До 100-річчя Б.-І. Антонича» (2009), «Юліуш Коссак. 185 років від дня народження» (2009) та ін.

Працівники Відділення підготували експонати для двох виставок за кордоном. Так, 2007 р. Національний заклад ім. Оссолінських (Вроцлав, Польща) провів виставку «Започаткування музею князів Любомирських — дари Юзефа Максиміліана Оссолінського і Генріха Любомирського», на якій експонувалися три скульптури з фонду Відділення: «Сатир і німфа» (автор невідомий, італійська школа XVI ст.), «Бюст графині Ворцель» (автор Д. Карделлі) та «Рука з квітами» (автор Л. Бартоліні) [158]. 2009 р. у Відні (Австрія) відбулася виставка «Скарби історії Польщі. Національний заклад імені Оссолінських — гість у Відні», де з фондів Відділення було представлено тринадцять творів мистецтва [160].

Наукова робота співробітників відділу була спрямована на розкриття унікальних фондів і колекцій, що сприяло ґрунтовним науковим дослідженням, підготовці і виданню монографій, бібліографічних покажчиків, каталогів та наукових статей. Відзначимо, зокрема, покажчики С. Костюка: «Денис Січинський (1865–1909): матеріали до бібліографії діячів української культури» (Львів, 1966), «Антон Манастирський: бібліографічний покажчик» (Львів, 1968), «Осип Курилас: бібліографічний покажчик» (Львів,

1970), «Художники Радянської Львівщини: бібліографічний покажчик» (Львів, 1980), «Каталог гравюр XVII–XX ст. з фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка АН УРСР: архітектура Львова» (Київ, 1989), «Володимир Січинський: біобібліографічний покажчик» (Львів, 1995), «Іван Крушельницький. Графіка: альбом-каталог» (Львів, 2004); О. Осадці «Нотографічний покажчик видань музичних творів М. В. Лисенка» (Львів, 2001), «Музичні твори Євгена Купчинського: нотний збірник» (Львів, 2004), «Рукописи та першодруки музичних творів Михайла Вербицького: нотографічний покажчик (2004), «Творчість Івана Франка в музиці: нотографічний покажчик: до 150-ліття від дня народження» (Львів, 2007); В. Пасічника «Володимир Гошовський (1922–1996): біобібліографічний покажчик» (Львів, 2007); монографія Л. Купчинської «Творчість Теофіла Копистинського у контексті розвитку образотворчого мистецтва західноукраїнських земель другої половини XIX — початку XX століть» (Львів; Філадельфія, 2009). Наукові статті співробітників відділу опубліковані у збірнику наукових праць «Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка», а також в інших українських та закордонних фахових виданнях. Упродовж 2004–2009 рр. співробітники відділу мистецтва виконували дві науково-дослідницькі теми: «Музична україніка XIX–XX ст.: джерелознавчі дослідження та археографічний опис» та «Українська і західноєвропейська графіка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України: рисунок, пастель, акварель, темпера, гуаш, гравюра».

Книжкові фонди відділу мистецтва представлено як українською, так і багатьма іноземними мовами з усіх галузей мистецтва: архітектури, скульптури, живопису, графіки, музики, театру і кіно. У книжковому фонді (після 1945 р.) є чимало довідкової літератури, це — енциклопедії і словники загального та спеціального характеру, зокрема, Українська радянська енциклопедія, Енциклопедія українознавства, Енциклопедія Сучасної України, Українська народна енциклопедія, Театральная енциклопедія, Музыкальная энциклопедия, Энциклопедия мирового искусства, Encyclopaedia of Ukraine, Ukraine A Concise Encyclopaedia, Illustrated encyclopaedia of World Theatre, Encyklopedia muzyczna, а також: енциклопедичний довідник «Художники України»,

«Театрально-драматичний словник ХХ століття», «Короткий академічний словник сучасних українських керамологів» (культурна керамологія) О. Пошивайла, короткий тлумачний словник «Мистецтвознавство» С. Ничкала, словник «Декоративно-ужиткове мистецтво», «Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства», «Словарь сюжетов и символов в искусстве» та «Słownik muzyków polskich».

2006 р. Національний заклад ім. Оссолінських у Вроцлаві подарував відділу дві енциклопедії: *Wielka encyklopedia PWN* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001–2006. — 31 т.), у якій представлено понад 140 тисяч наукових статей, 15 тисяч ілюстрацій, 700 карт і таблиць з усіх галузей знань: від мистецтва і культури до науки і техніки, та енциклопедію «*Sztuka świata*» (Warszawa: Wydawnictwo Arkady, 2006. — 13 т.), яка містить найповнішу інформацію про всі види мистецтва від прадавніх часів до 90-х рр. минулого століття. Видання містить понад 4 000 кольорових ілюстрацій: карти, плани, проекти будівель тощо.

У читачів користуються популярністю сучасні українські видання з історії культури і мистецтва: «Історія художньої культури» В. Шейка та ін. (Харків, 1999), «Історія української культури» (Київ, 2001), «Українське мистецтво» Д. Кривача та ін. (Львів, 2003); з архітектури: «Церкви України. Перемиська єпархія» В. Слободяна (Львів, 1998), «Українські храми-ротонди Х — першої половини ХІV століть» Ю. Дибі (Львів, 2005), «Старовинні мастки України» (Київ, 2005), «Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві» О. Боднара (Львів, 2005), «Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат: культурно-традиційний аспект» Я. Тараса (Львів, 2007); з образотворчого мистецтва: «Кричевські і українська художня культура ХХ століття» В. Рубан-Кравченко (Київ, 2004), «Вітражі Львова другої половини ХІХ — початку ХХ сторіч» Р. Грималюк (Львів, 2004), «Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури» В. Овсійчука (Львів, 2008), «Мистецька мапа України: живопис, графіка, скульптура» (Київ, 2008), «Скульптор Еммануїл Мисько: світло долі» Р. Яціва (Львів, 2009), «Українське мистецтво ХV–ХХ ст. із приватних збірок» (Львів, 2009); з музики: «Історія української музики» (Київ, 1989),

«Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін» О. Немкович (Київ, 2006), «Музичні комп'ютерні технології ХХ століття» К. Фадєєвої (Київ, 2006), «Галицька музична культура ХІХ–ХХ ст.» Л. Кияновської (Чернівці, 2007), «Українські хори та диригенти» М. Бурбана (Дрогобич, 2007), «Музична семіотика» Ю. Созанського (Львів, 2008); з ужиткового мистецтва: «Український народний одяг» (Торонто, 1992), «Традиційні головні убори українців» Г. Стельмашук (Київ, 1993), «Український стрій» М. Білан (Львів, 2000), «Українська народна іграшка» Л. Герус (Львів, 2004), «Український костюм: надія на ренесанс» Т. Ніколаєвої (Київ, 2005), «Український народний декоративний розпис» М. Кириченко (Київ, 2006), «Традиційне вбрання українців» О. Косміної (Київ, 2008); з театру і кіно: «Львівська опера» О. Паламарчука (Львів, 2000), «Український театр» Г. Лужницького (Львів, 2004), «Колорит в кіно- та телемистецтві» В. Горпенка (Київ, 1998), «Екранна освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку» (Київ, 2004) та ще багато інших цікавих видань.

У березні 2010 р. відомий львівський фотохудожник, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, заслужений журналіст України В. Пилип'юк подарував Відділенню 70 своїх фотоальбомів, серед них: «Зустріч з долею» (1999), «Львів з Високого Замку» (2001), «Львів соборний» (2001), «Україно, ти моя молитва...» (2001), «Стрийщина» (2002), «Лицар нації» (2003), «Погоня» (2003), «Острів благодаті» (2004), «Магістраль життя» (2005), «Я — жінка, я — травинка, я — роса...» (2005), «Край великого Каменяра» (2006), «Львів — любов моя» (2006), «Осмислюю себе на цій Землі» (2007), «Снятине мій» (2008), «Це моя Україна» (2008).

Відділення багате на вітчизняну й зарубіжну мистецтвознавчу періодику. Тут зберігаються майже всі періодичні видання, що вийшли друком після 1945 року українською та іншими мовами. Нині його фонди поповнюються періодикою здебільшого російською, польською і українською мовами: «Архітектурний вісник» (Львів), «Є. Архітектура, Будівництво, Інтер'єр, Мистецтво» (Львів), «Просценіум» (Львів), «Архидея» (Київ), «Музеї України (Київ), «Музейний провулок» (Київ), «Народна творчість та етнографія» (Київ), «Народне мистецтво» (Київ), «Нумізматика. Фалеристика»

(Київ), «Образотворче мистецтво» (Київ), «Салон» (Київ), «Український театр» (Київ), «Хроніка-2000» (Київ), «Мир музея» (Москва), «Музыкальная жизнь» (Москва), «DeKo(R)» (Москва), «Музыка» (Варшава), «Konteksty» (Варшава), «Ochrona Zabytków» (Варшава) та ін.

Змістовними є колекції і збірки відомих особистостей. Зокрема, колекція українського композитора та музикознавця П. Бажанського нараховує 757 одиниць друкованих видань та рукописів з теорії та історії української музики. Бібліотека відомого українського музикознавця і фольклориста В. Гошовського складається із 1 380 одиниць збереження музикознавчої вітчизняної і зарубіжної літератури. Збірка українського композитора й диригента Й. Кишакевича містить 1 337 одиниць збереження — як видань творів самого композитора, так і музикознавчу літературу з історії та теорії музики, видану на початку ХХ ст. іноземними мовами. «Нотна колекція польських магнатів Сапег з Красічина» містить 350 одиниць нотних видань та рукописів музичних творів західноєвропейських композиторів XVIII–XIX ст. Збірка відомої української піаністки і педагога Г. Левицької нараховує 549 одиниць збереження музикознавчої літератури іноземними мовами, а також нотні видання музичних творів українських та іноземних композиторів переважно для фортепіано. У колекції відомого українського оперного співака зі Швейцарії О. Нижанківського зберігаються 132 одиниці музикознавчої літератури і музичних творів західноєвропейських композиторів, переважно камерно-вокального та оперного жанру. Змістовними є колекції знаних українських діячів: мистецтвознавця Х. Саноцької (1 438 одиниці архівних матеріалів) та скульптора Л. Терлецького (206 одиниць літератури з питань образотворчого мистецтва). Колекція Ю. Шепаровича нараховує 156 одиниць збереження, яка є цінною, насамперед, завдяки енциклопедіям з образотворчого мистецтва, що видані у Німеччині та США.

У фондах зберігається багато видань, які подарували науковці, що працювали з колекціями нашого Відділення. Упродовж останніх років отримуємо обов'язкові примірники усіх видів друків за профілем комплектування, що значно розширило асортимент видань, поліпшилась їх якість, але фахової літератури маємо ще недостатньо.

Драматичною була доля унікальних колекцій і збірок колишнього відділу мистецтва. Велика шана тим співробітникам, які у нелегкі роки окупації змогли зберегти національні надбання. Вони пройшли нелегкий шлях становлення, розвитку, формування оригінального структурного підрозділу бібліотеки, що став базовим при створенні Відділення «Палац мистецтв імені Тетяни та Омеяна Антоновичів». Сьогодні його співробітники знають, як фахово працювати, якісно обслуговувати користувачів, системно займатися науковою роботою і впровадженням сучасних комп'ютерно-бібліотечних технологій.

1. Автобіографія Мечислава Теофіловича Гембаровича // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 142. — Арк. 39.
2. Автобіографія Ярослава Вінцковського-Ярославенка // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 140. — Арк. 164.
3. Акт від 1 лютого 1940 р. про передачу майна та експонатів музею Оссолінських до системи Академії Наук УРСР // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н. — Од. зб. 5373. — № 30. — С. 1-3.
4. Акт передачі Фондації ім. Баворовських // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів [без реєстраційного номера]. — С. 7.
5. Акти обстеження роботи бібліотеки за 1949 р. від 14 січня 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 274. — Арк. 6.
6. Акти обстеження роботи бібліотеки за 1952 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 380. — Арк. 29, 31.
7. Альбом репродукцій польських художників [в бібліотеке] // Рабочая газета. — 1957. — 9 апр. (№ 84). — Без підп.
8. *Антонович О.* Спогади / *Омеян Антонович.* — Київ ; Вашингтон : Місіонер, 2003. — Кн. 2. — 568 с. : іл.
9. *Антонович О.* Спогади / *Омеян Антонович.* — Київ ; Вашингтон : АО «Август», 1999. — 392 с. : іл.
10. Архів Ярослава Васильовича Янчака // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — [Ф.] Янч. [Янчака] 267, спр. 1, п. 1. — Арк. 1-5.
11. *Білінська М.* 100-річчя Я. Ярославенка / *М. Білінська* // Музика. — 1980. — № 3. — С. 31-32.
12. *Бурбан М.* Українські хори та диригенти : [монографія] / *Бурбан М. І.* ; М-во освіти і науки України, М-во к-ри і туризму України, Нац. Всеукр. муз. спілка та ін. — Вид. 2-е, випр. і доп. — Дрогобич : «Побвіт», 2007. — С. 595-596.

13. Буття в мистецтві : зб. наук. пр. і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; [наук. ред. і упоряд. *Л. Купчинська* ; відп. ред. *М. Романюк*]. — Львів, 2007. — С. 9-42.
14. Виписка з наказу директора ЛНБ ім. В. Стефаника № 164 від 1.10.1973 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ кадрів. Особова справа С. П. Костюка.
15. *Волков А.* Прихотливые кони судьбы: Ференц Лист во Львове : невыдуманный рассказ / *Александр Волков* // Львовская правда. — 1990. — 11 февр. (№ 30).
16. *Головата Л.* Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005 : історичний нарис / *Лариса Головата* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2005. — Вип. 13. — С. 144-174.
17. Гравюра Штейна [знайдена у фондах бібліотеки] // Вільна Україна. — 1941. — 14 лют. (№ 37). — Без підп.
18. *Деревянко С.* Львовские сокровища должны быть возвращены / *С. Деревянко* // Львовская правда. — 1970. — 7 июн. (№ 111).
19. *Дзюбан Р.* Втрати культурних цінностей з II відділу Staatsbibliothek Lemberg у 1944 р. / *Роман Дзюбан* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2008. — Вип. 1 (16). — С. 379-398.
20. *Дзюбан Р.* Переміщення і втрати мистецьких пам'яток з львівських музеїв під час Другої світової війни / *Роман Дзюбан* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2006. — Вип. 14. — С. 309-324.
21. Документи про роботу відділу (плани, звіти, цифрові показники) мистецтва за 1978 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2273. — Арк. 3.
22. Документи про роботу відділу мистецтва (план, звіт, цифрові показники) за 1990 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 2726. — Арк. 23.
23. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1977 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2229. — Арк. 1.
24. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1983 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2469. — Арк. 7.
25. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1984 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2508. — Арк. 20.

26. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1985 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2543. — Арк. 2.
27. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1986 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2583. — Арк. 22.
28. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1987 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2624. — Арк. 24.
29. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1988 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2663. — Арк. 19.
30. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1990 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2726. — Арк. 22.
31. Документи про роботу відділу мистецтва (плани, звіти, цифрові показники) за 1992 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2779. — Арк. 16.
32. Доповідна записка директора бібліотеки академіка В. Щурата Голові комісії по обстеженню діяльності Львівських установ АН УРСР М. Мейтіну. Довідки про філіал бібліотеки за 1947 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 123. — Арк. 3.
33. Енциклопедія Сучасної України / [гол. редкол.: *І. М. Дзюба* та ін.]. — Київ, 2001. — Т. 1 : А. — С. 584.
34. Енциклопедія Українознавства : слов. частина / за ред. *В. Кубійовича*. — Перевид. в Україні. — Львів, 2000. — Т. 10 : [Х-Я]. — С. 3991.
35. *Жупник В. В.* Українська історіографія процесів радянзації західних областей УРСР у 1944–1953 роках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» / *Жупник Василь Васильович* ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2010. — 20 с.
36. З галицьких збірок // Вільна Україна. — 1990. — 15 лип. (№ 136), фото. — Без підп.
37. Заява Вінцковського-Ярославенка Я. Д. від 18.12.1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 140. — Арк. 171.
38. Заява Вінцковського-Ярославенка Я. Д. від 20 серпня 1945 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 140. — Арк. 157.
39. Звіт з перевірки праці виконаної в Кабінеті Мистецтва в III-му кварталі 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н. — Од. зб. 5373.

40. Звіт перевірки, проведеної в Музеї і Кабінеті Мистецтва від 15 червня 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н [окремі надходження] 3896/8, п. 1. — Арк. 30зв.
41. Звіт про роботу бібліотеки за 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 8. — Арк. 2.
42. Звіт про роботу відділу мистецтва ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР за 1982 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2434. — Арк. 14.
43. Звіти ЛНБ АН УРСР за 1940 та 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н [окремі надходження] 3896/8, п. 1. — Арк. 24.
44. *Иванов М.* Родина у них одна. Реликвии нашей национальной культуры за рубежом / *Максим Иванов* // Советская культура. — 1982. — 12 янв. (№ 4).
45. Історія української музики : 1917–1941 / [редкол.: *Л. О. Пархоменко* (відп. ред.) та ін.]. — Київ : Наук. думка, 1992. — Т. 4. — С. 39, 67, 80, 142, 156, 263-265, 277, 285, 348, 559, 561, 572, 576.
46. *Кашкадамова Н.* Пам'яті Баха і Генделя / *Н. Кашкадамова* // Культура і життя. — 1985. — 2 черв. (№ 22).
47. Квартальні плани роботи кабінету мистецтва на I–II квартал 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 59. — Арк. 1-6.
48. Книга сумарного обліку фондів відділу мистецтва ЛННБУ ім. В. Стефаника. — С. 28.
49. *Коваль Я.* Монумент слави Роберта Лісовського / *Ярина Коваль* // Молода Галичина. — 1993. — 18 листоп. (№ 133).
50. *Костенко Т.* Як конюшня перетворилася на... палац / *Тетяна Костенко* // Високий Замок. — 2004. — 22 берез. (№ 53).
51. *Костюк С.* До історії відділу мистецтва ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України / *Степан Костюк* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 2005. — Вип. 13. — С. 238-246.
52. *Крвавич Д.* Належить вічності / *Дмитро Крвавич, Роман Лубківський* // Жовтень. — 1971. — № 1. — С. 150-151.
53. *Лаба В.* Творець українських маршів Ярослав Ярославенко : життєвий та творчий шлях / *Василь Лаба*. — Львів, 2000. — 48 с.
54. *Либман М.* Виставка західноєвропейського рисунка XVI–XVIII століть із зібраних Львова / *М. Либман* // Искусство. — 1984. — № 2. — С. 66-70.
55. Лист Комісії по охороні пам'ятників культури до Управи Музею ім. Любомирських від 2 грудня 1939 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9 [окремі надходження], спр. 3896/6. — Арк. 1.

56. Личный листок по учету кадров. Автобиография З. Г. Ващекиной // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 140. — Арк. 82-83, 86-87.
57. Личный листок по учету кадров. Автобиография // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів [без реєстраційного номера та опису одиниці збереження].
58. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР (1940–1980 рр.) : покажчик видань бібліотеки та літератури про її діяльність / [уклад.: *О. П. Куц, Л. П. Квятковська*; відп. ред. та автор вступ. ст. *Є. М. Стасюк*]. — Львів, 1982. — С. 67-69.
59. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР : історичний нарис / АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника; [редкол.: *М. В. Лізанець* (відп. ред.). та ін.]. — Київ : Наук. думка, 1989. — 204 с.
60. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР : путівник / [упоряд.: *М. В. Галушко, Є. Є. Кравченко, Є. М. Стасюк* (відп. ред.)]; АН УРСР. — Київ : Наук. думка, 1979. — С. 33-34.
61. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України : документи, факти, коментарі / [авт.-упоряд. *Л. І. Крушельницька*]. — Львів, 1996. — 100 с.
62. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України : покажчик видань бібліотеки та літератури про її діяльність (1981–2000 рр.) / [уклад.: *Л. П. Квятковська, В. М. Мартинович*; авт. вступ. ст. *М. М. Романюк*]; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. — Львів, 2004. — С. 213-285.
63. Львівська сецесія : Архітектура. Декоративно-прикладне мистецтво. Графіка. Книга. Живопис. Скульптура : каталог виставки із збірок Львова / [упоряд. *Ю. О. Бірюльов*]. — Львів, 1986. — 96 с.
64. Львовські музеї // Старые годы : ежемесечник для любителей искусства и старины (С.-Пб). — 1915. — Апрель–Май. — С. 76.
65. Маємо ще один Палац мистецтв... // Свобода = Svoboda. — 2006. — 10 листоп. (Чис. 45). — С. 2, фото. — Без підп.
66. Мала Українська Музична Енциклопедія / [опр. *О. Залеський*]. — Мюнхен : Дніпрова хвиля. — 1971. — С. 124.
67. Мистецтво України : біогр. довід. / [упоряд.: *А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський*; за ред. *А. В. Кудрицького*]. — Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1997. — С. 680.
68. *Мисько Е.* «Академія мистецтв України буде у Львові» / *Е. Мисько*; розмовляла *Леся Рупняк* // За вільну Україну. — 1990. — 9 жовт. (№ 71).
69. Митці України : енцикл. довід. / [упоряд.: *М. Г. Лабінський, В. С. Мурза*]; за ред. *А. В. Кудрицького*. — Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. — С. 679.

70. *Муха А.* Композитори України та української діаспори : довід. / *Антон Муха.* — Київ : Муз. Україна, 2004. — С. 345.
71. Наказ № 74 Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР у Львові з дня 13.IX.1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2. — Арк. 109.
72. Наказ № 39 Філії бібліотеки Академії Наук УРСР від 30 травня 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2. — Арк. 69.
73. Наказ виконувача обов'язки директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 306 від 11 грудня 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 325.
74. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 47 від 12 квітня 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 52.
75. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 84 від 1 червня 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 91.
76. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 248 від 16.XI.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 261. — Арк. 317.
77. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР А. Одухи № 109 від 21 червня 1949 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 203. — Арк. 117.
78. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР В. Щурата № 5 від 5 січня 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 44.
79. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР М. Лізанця № 34 від 28 грудня 1989 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2675. — Арк. 61.
80. Наказ директора Львівської філії АН УРСР № 121 від 7.05.1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 140. — Арк. 173.
81. Наказ директора Львівської філії АН УРСР № 194 від 18.III.1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 42. — Арк. 47.
82. Наказ директора бібліотеки А. Одухи № 51 від 25.II.1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 261. — Арк. 62.
83. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 18 від 18 січня 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 261. — Арк. 21.
84. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 70 від 16 березня 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 261. — Арк. 86.

85. Наказ директора Львівської бібліотеки АН УРСР А. Одухи № 94 від 25 травня 1949 р. та Ухвала Президії АН УРСР від 25.ІІ.1949 р., протокол № 8 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 203. — Арк. 99.
86. Наказ директора Львівської державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР Є. Іванціва № 140 від 18 серпня 1965 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1206. — Арк. 167.
87. Наказ директора Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України № 16 від 28 лютого 2007 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — [без реєстраційного номера]. — Арк. 100.
88. Наказ директора Львівської філії БАН УРСР № 10 від 21 лютого 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2. — Арк. 29.
89. Наказ заступника директора Львівської бібліотеки АН УРСР № 69 від 11 травня 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 158. — Арк. 75.
90. *Немкович О.* Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін : [монографія] / *Немкович О.* ; НАН України, Ін-т мистецтвозн. фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2006. — С. 127, 164.
91. *Худьга Г.* Відома в усьому світі : з історії музики до «Заповіту» Т. Г. Шевченка / *Григорій Худьга* // Вільна Україна. — 1961. — 5 лют. (№ 31).
92. Особистий листок по обліку кадрів та автобіографія Гембаровича Мечислава Теофіловича // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-ос, од. зб. 142. — Арк. 36-39.
93. Особисті архівні фонди відділу рукописів : анотов. покажч. / [уклад.: *П. Баб'як* та ін. ; відп. ред. *Л. Крушельницька*] ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. — Львів, 1995. — С. 226.
94. Особові справи [працівників] до 1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — [без реєстраційного номера]. — Арк. 108, 120.
95. Особові справи звільнених працівників бібліотеки // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 3-о/с, од. зб. 152. — Арк. 120.
96. Особові справи працівників, звільнених до 1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — [без реєстраційного номера].
97. Пам'яті Тетяни Антонович [Некролог] // Літературна Україна. — 2001. — 15 листоп. (№ 42). — С. 8, фото.
98. *Перцов В.* Визитная карточка времени / *В. Перцов* // Слава Родины. — 1984. — 4 нояб. (№ 256).
99. Перші ноти «Заповіту» // Робітничка газета. — 1961. — 5 лют. (№ 31).

100. План праці Кабінету Музики на II чвертьріччя 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 60. — Арк. 1.
101. [Повідомлення про відкриття виставки у Зальцбурзькому Музеї бароко] // *Frankfurter Allgemeine: Zeitung für Deutschland*. — 1990. — 1 Aug.
102. [Повідомлення про смерть] // *Високий Замок*. — 2001. — 10 груд. (№ 280).
103. Положення про кабінет мистецтва на 1949 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 251. — Арк. 1-2.
104. Положення про кабінет мистецтва на 1953 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 481. — Арк. 1-3.
105. Положення про комплектування кабінетів бібліотеки на 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 43. — Арк. 24-26.
106. Програма Кабінету Музики на IV квартал 1940 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 36. — Арк. 2.
107. Протоколи виробничих нарад бібліотеки за 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 161. — Арк. 8.
108. Протоколи виробничих нарад за 1964 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 1127. — Арк. 46.
109. Протоколи виробничих нарад при директорові бібліотеки за 1958 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 755. — Арк. 34-36.
110. Протоколи виробничих нарад при директорові бібліотеки за 1959 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 814. — Арк. 39-40.
111. Протоколи виробничих нарад філіалу бібліотеки за 1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 70. — Арк. 7.
112. Протоколи загальних зборів та виробничих нарад колективу ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР за 1987–1991 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2634в. — Арк. 24.
113. Протоколи загальних зборів та виробничих нарад колективу ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР за 1987–1991 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 2634в. — Арк. 116.
114. Протоколи засідання Вченої Ради бібліотеки за 1967 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 1366. — Арк. 14.
115. Протоколи засідання Вченої Ради бібліотеки за 1968 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 1444. — Арк. 4.
116. Протоколи нарад при директорові за 1952 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 371. — Арк. 116.
117. *Різун Т.* Пам'ятку рятує жертвовність / *Тарас Різун* // Маклер (Львів). — 2007. — № 2 (6). — С. 34-35, фото.
118. Річний звіт про виконання плану за 1946 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 105. — Арк. 1-3.

119. Річний звіт про виконання плану роботи за 1947 рік // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 151. — Арк. 1.
120. Річний звіт про виконання плану роботи за 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 313. — Арк. 1-2.
121. Річний звіт про виконання плану роботи за 1952 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 418. — Арк. 2.
122. Річний звіт про виконання плану роботи за 1966 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1348. — Арк. 1-10.
123. Річний звіт про виконання плану роботи за 1968 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1510. — Арк. 1.
124. Річний план роботи відділу та звіт про його виконання за 1971 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, спр. 1716. — Арк. 4.
125. Річний план роботи відділу та звіт про його виконання за 1974 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2021. — Арк. 27.
126. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1947 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 148. — Арк. 1-3.
127. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1948 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 188. — Арк. 1.
128. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1950 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 312. — Арк. 1-2.
129. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1951 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 359. — Арк. 3.
130. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1952 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 417. — Арк. 3-4.
131. Річний план роботи кабінету мистецтва на 1953 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 482. — Арк. 5.
132. *Романюк М.* Пам'ять минулих епох : до 70-річчя Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника / *Мирослав Романюк* // *Історичний календар* — 2010 / упоряд.: *А. Денисенко, Р. Сосса, В. Туркевич*. — Київ, 2009. — Вип. 13. — С. 39-54.
133. *Романюк М.* Слово про ювіляра / *Мирослав Романюк* // *Буття в мистецтві* : зб. наук. пр. і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя. — Львів, 2007. — С. 3-5.
134. *Рябенко І.* Пісні, що стали безсмертними / *І. Рябенко* // *Ленінська молодь*. — 1977. — 8 берез. (№ 29).
135. *Снігур О.* Гуманність — риса українця / *Олег Снігур* // *Україна молода*. — 2007. — 15 груд. (№ 233). — С. 3.
136. *Тэсс Т.* Оссолинеум / *Татьяна Тэсс* // *Известия*. — 1940. — 15 март. (№ 35).

137. У колекції — сто тисяч гравюр // Вільна Україна. — 1978. — 14 лют. (№ 32). — Без підп.
138. У Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН УРСР відбулася... [виставка екслібрисів, присвячених В. Стефаникові...] // Жовтень. — 1985. — № 2. — С. 80. — Хроніка буднів.
139. *Ференцевич Р.* Омелян Антонович повернувся в Україну / *Роман Ференцевич* // Свобода. — 2005. — 14 жовт. (№ 41). — С. 21, фото.
140. *Ференцевич Р.* Палац мистецтв — подарунок Львову в його 750-річчя / *Роман Ференцевич* // Свобода = Svoboda. — 2006. — 29 груд. (№ 52). — С. 13, фото.
141. Художники України : енцикл. довід. / Ін-т проблем сучасного мистецтва АМУ ; [редкол.: *В. Д. Сидоренко* (гол.) та ін.]. — Київ : Інтертехнологія, 2006. — С. 155-156.
142. *Чернов В.* Іоан Алембек, Аврелій Пассаротті в історії Львова / *В. Чернов* // Ленінська молодь. — 1985. — 22 січ. (№ 10).
143. *Читайло О.* Колишній палац Баворовських став Палацом мистецтв Антоновичів / *Ольга Читайло* // Високий Замок. — 2006. — 27 листоп. (№ 220). — С. 5, фото.
144. *Шелест Д.* Неизвестные рисунки Франца Антона Маульберча [у відділі мистецтва ЛНБ] / *Д. Шелест* // Западноевропейская графика XV–XX веков : сб. ст. — Л., 1985. — С. 97-105.
145. Штатний розпис за 1941 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 67. — Арк. 4.
146. Штатні розписи відділу мистецтва 1985–1989 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2550; Оп. 1, од. зб. 2632; Оп. 1, од. зб. 2671.
147. Штатні розписи відділу мистецтва 1970–1984 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1667; Оп. 1, од. зб. 1719; Оп. 1, од. зб. 1769; Оп. 1, од. зб. 1884; Оп. 1, од. зб. 2023; Оп. 1, од. зб. 2158; Оп. 1, од. зб. 2320; Оп. 1, од. зб. 2320; Оп. 1, од. зб. 2363; Оп. 1, од. зб. 2442; Оп. 1, од. зб. 2474; Оп. 1, од. зб. 2513.
148. Штатні розписи відділу мистецтва 1990–2006 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2736; Оп. 1, од. зб. 2767; Оп. 1, од. зб. 2959; Оп. 1, од. зб. 2991; Оп. 1, од. зб. 3025.
149. Штатні розписи кабінету мистецтва 1945–1965 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 81; Оп. 1, од. зб. 112; Оп. 1, од. зб. 155; Оп. 1, од. зб. 200; Оп. 1, од. зб. 259; Оп. 1, од. зб. 320; Оп. 1, од. зб. 363; Оп. 1, од. зб. 549; Оп. 1, од. зб. 678.
150. Штатні розписи кабінету мистецтва 1946–1949 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 112; Оп. 1, од. зб. 115; Оп. 1, од. зб. 200; Оп. 1, од. зб. 259.

151. *Ярославенко Я.* Музичний кабінет Львівської бібліотеки Академії наук [рукопис статті 1948 р.] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — [Ф.] Яросл. (Ярославенко) 129/п. 8. — Арк. 4.
152. Ausstellung im Barockmuseum // Reichenhaller Tagblatt. — 1990. — 13 Juli.
153. *Bittmann J.* Von Lemberg nach Salzburg: Verschollen geglaubte Zeichnungen im Salzburger Barockmuseum / *J. Bittmann* // Neue Presse (Passau). — 1990. — 14 Juli.
154. *K. S.* Das Lemberger Vermächtnis: Österreichische Barockmaler in Salzburg / *K. S.* // Die Presse. — 1990. — S. 1.
155. *Matwijów M.* Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1939–1946 / *Maciej Matwijów*. — Wrocław : T-wo Przyjaciół Ossolineum, 2003. — 350 s.
156. Maulpertsch in Lemberg. Ölskizzen und Zeichnungen österr. Barockmaler aus dem Legat des K.K. Majors Karl Kühnl (1818–1872) in den Sammlungen der ukrain. Akad. der Wiss. und aus der Lemberg Gemäldegalerie: Katalog der Ausstellung von 26 Juni bis zum 2 Septemder 1990 / Katalogbearbeitung; D.Schelest. — Salzburg : Barockmuseum, 1990. — 123 s. : il.
157. Museen–Galerien–Ausstellungen–Theater–Konzerte // Salzburger Nachrichten. — 1990. — 14 Juli : il. — (Kulturkalender Salzburg).
158. Początki Muzeum Lubomirskich dary Józefa Maksymiliana Ossolińskiego i Henryka Lubomirskiego. — Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2008. — 262 s. : il.
159. Polski Słownik Biograficzny; PAN. — Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk : W-wo PAN. — 1974. — T. XIX/I. — Z. 80 : [Machowski Wawrzyniec-Majdrowicz Eugeniusz]. — S. 522-524.
160. Skarby Historii Polski / Zakład Narodowy im. Ossolińskich gościem Wiednia : katalog wystawy. — Wrocław, 2009. — 253 s. : il.
161. Von Langenargen nach Lemberg: Bilder von Maulpertsch aus einer Lemberger Sammlung in Salzburg // Schwabische Zeitung. — 23 Aug. (№ 194).
162. Werke österreichischer Barockmaler: Ausstellung «Maulpertsch in Lemberg» im Salzburger Barockmuseum // Trostberger Tagesblatt. — 1990. — 12 Juli.
163. Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana. — Warszawa : Nakład i Druk S. Sikorskiego, 1892. — T. 7. — S. 166.
164. Wielka Encyklopedia PWN / [red. *J. Wojnowski*]. — Warszawa : W-wo Naukowe PWN, 2003. — T. 16 : [limka czarnobrzucha — Mańkowski]. — S. 181.